ARCHEOLOGIENOTA
HASSELT - SIMPERNELSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN, G. VERBEELEN,
E. DIRIX, E. AUDENAERT, E. KEERSMAEKERS
A. DOUCET & K. BOUCKAERT

JUNI 2018

Titel
Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Hasselt - Simpernelstraat

Auteur(s)
Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Evelien Dirix,
Evelien Audenaert, Emma Keesmaekers, Alexander Doucet
& Kevin Bouckaert

Opdrachtgever
Kolmont Biz
Havermarkt 45
3500 Hasselt

Projectnummer
2018E228

Plaats en datum
Kortenaken, juni 2018

Reeks en nummer
ARCHEBO rapport 2018E228
ISSN 2034-5615

© 2018 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1 Inleiding 4

1.1 Algemeen 4

1.2 Beschrijving onderzoeksopdracht 4

1.3 Doelstellingen 7

1.4 Randvoorwaarden 7

1.5 Onderzoeksvragen 7

2 Huidige & toekomstige situatie 8

2.1 Huidige situatie 8

2.2 Toekomstige situatie 9

3 Bureauonderzoek 11

3.1 Landschappelijke & bodemkundige situering 11

3.2 Archeologische en erfgoedkundige data 17

3.3 Historiek en cartografische bronnen 20

3.4 Archeologische verwachting 28

4 Resultaten bureauonderzoek 29

4.1 Algemeen 29

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen 29

4.3 Samenvatting / assessment bureauonderzoek 30

4.4 Programma van maatregelen 32

5 Bibliografie 33

6 Figurenlijst 35

7 Plannenlijst 36

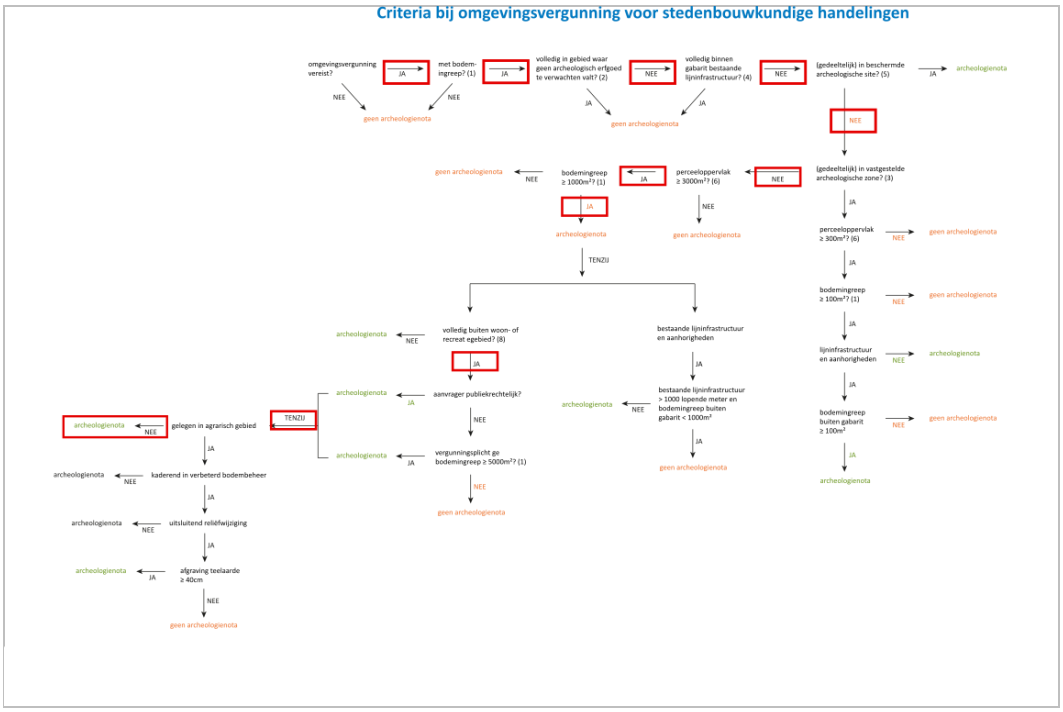
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

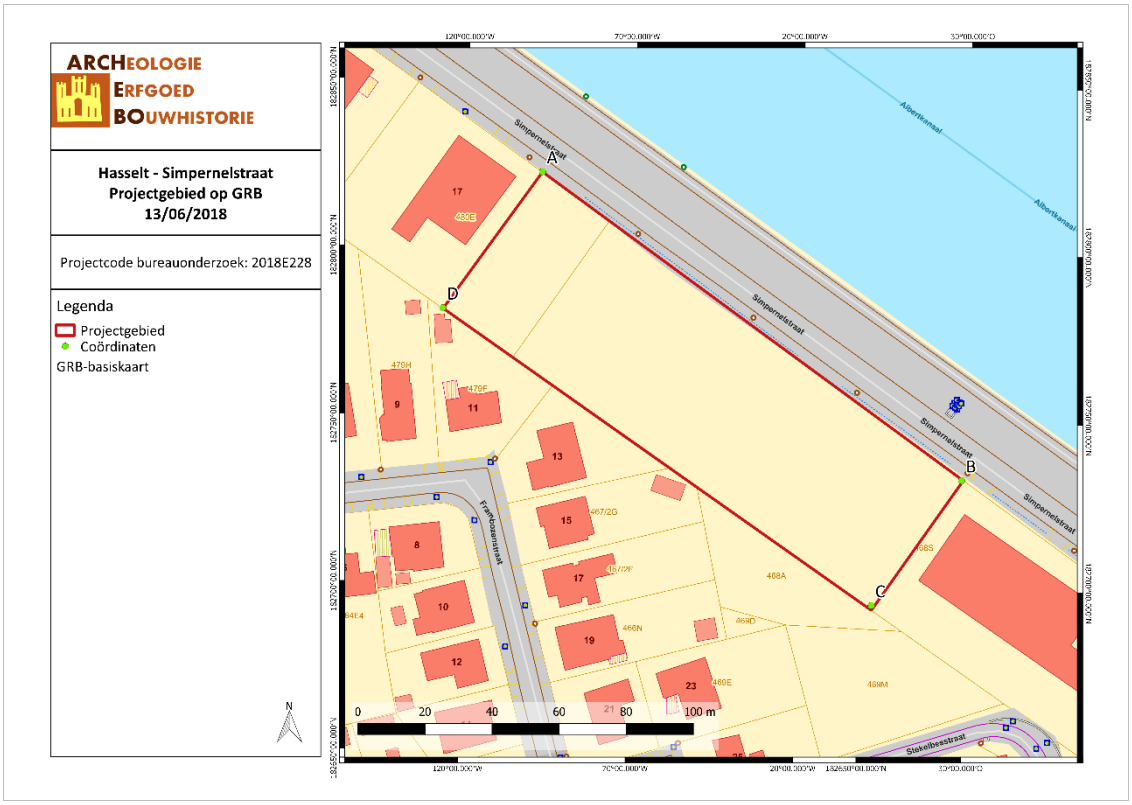
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Kolmont Biz een archeologienota opgemaakt voor de bouw van twee KMO-gebouwen met groene zone, verharding en twee infiltratiebekken.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in juni 2018 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon voor de opdrachtgever, Kolmont Biz, was Kelly Theuwis (HVC Architecten cvba). In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche			
Naam site:	Hasselt - Simpernelstraat		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Provincie Limburg, Hasselt, Kuringen, Simpernelstraat z.n., tussen Frambozenstraat 11-23 en het Albertkanaal		
Kadaster:	Hasselt, Afd. 12, Sie B, nr. 468s en deel 480e		
Coördinaten:	A	X	216622.336
		Y	182822.866
	B	X	216748.894
		Y	182732.948
	C	X	216593.308
		Y	182781.801
	D	X	216722.520
		Y	182695.246
Opdrachtgever:	Kolmont Biz Havermarkt 45 3500 Hasselt		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken		
Projectcode bureauonderzoek:	2018E228		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	Kolmont Biz		
Grootte projectgebied:	ca. 7 621,89m²		
Uitvoeringsperiode:	van 13 tot 19 juni 2018		
Reden van de ingreep	De bouw van twee KMO-gebouwen met groene zone, verharding en twee infiltratiebekken.		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, KMO-zone, …		

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

HASI/18/06/13/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018)

HASI/18/06/13/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien de aanwezige bomen eerst gekapt dienen te worden tot aan het maaiveld. Stronken mogen pas verwijderd worden na of tijdens het archeologisch onderzoek.

Het oostelijke gedeelte van het terrein is momenteel onbebost maar was in het verleden wel bebouwd. De nutsleidingen zijn mogelijk nog aanwezig en bevinden zich op een ongekende locatie en houdt hierdoor een veiligheidsrisico in.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied ligt aan de Simpernelstraat te Kuringen (Hasselt). Meer bepaald ligt het terrein tussen de tuinen van Frambozenstraat 11 tot 23 en het Albertkanaal. Het terrein is momenteel grotendeels bebost maar volledig onbebouwd.

Figuur 4: Situatie van het terrein in 2013, vanuit noordwestelijke hoek (Instant Street View, 2018)

Figuur 5: Situatie van het terrein in 2013, vanuit zuidoostelijke hoek (Orthofoto (Instant Street View, 2018)

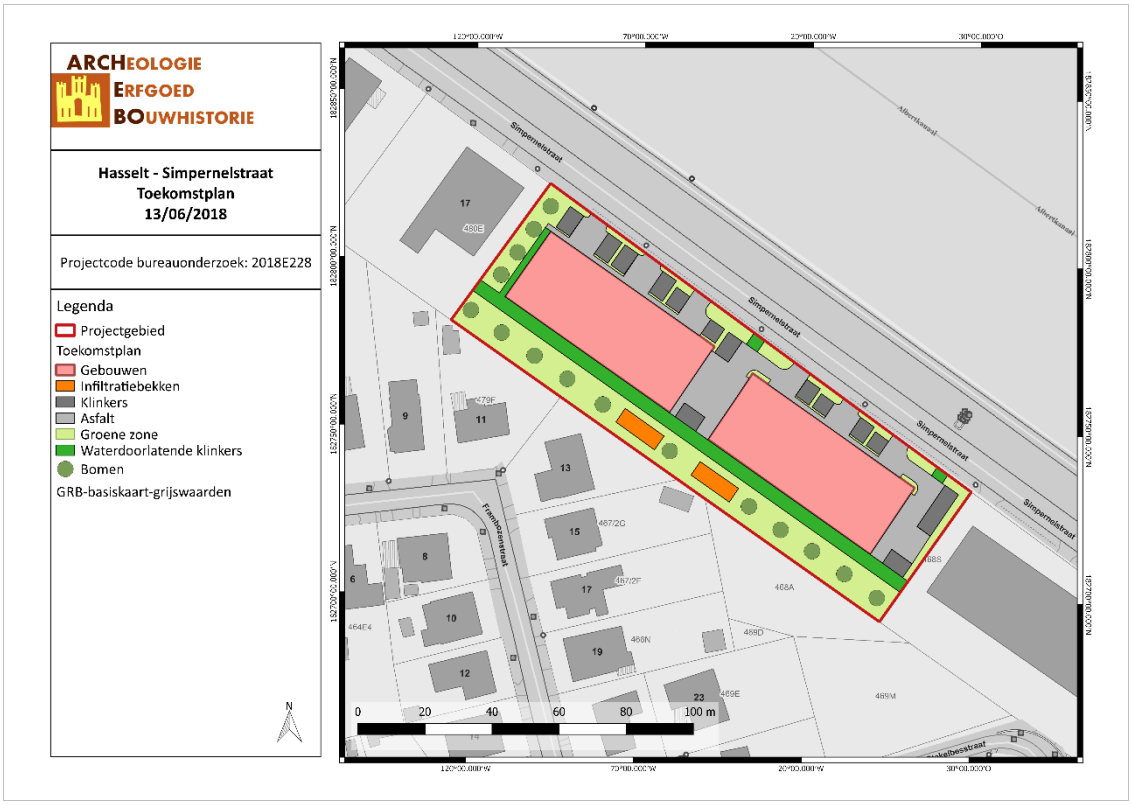
HASI/18/06/13/3 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De bouwheer plant de bouw van twee gebouwen met 15 KMO-units. De gebouwen zullen niet onderkelderd worden (fundaties op staal op een diepte van ca. 100cm). Wel wordt een uitgebreide riolering met enkele regenputten aangelegd, alsook twee infiltratiebekken (diepte van ca. 210cm). Rond de gebouwen wordt een verharding in asfalt voorzien (maximale diepte 20 cm) en een verharding in klinkers voor parkeerplaatsen (maximale diepte 30cm). Het overige terrein wordt ingevuld met een groene zone. Tevens worden bomen aangeplant.

De ontvangen plannen worden voor de leesbaarheid toegevoegd in bijlage.

HASI/18/06/13/4 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2018)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

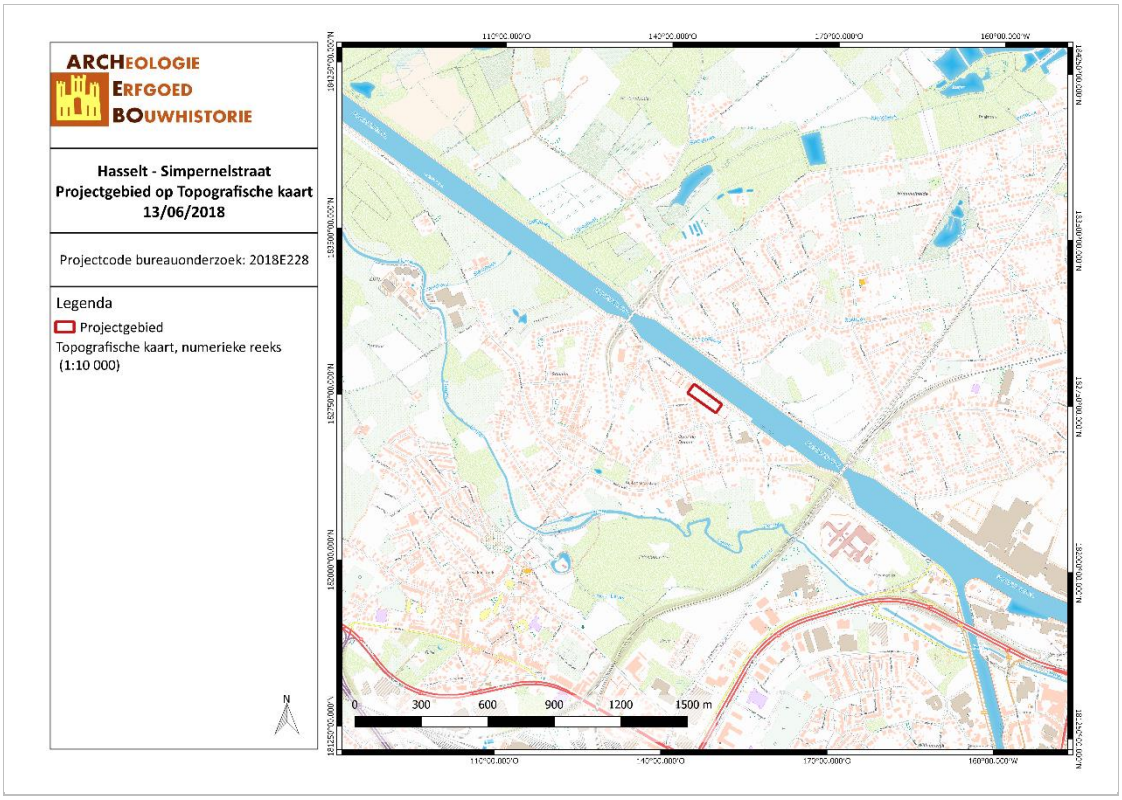
In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefereerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied ligt in Overdemer, een gehucht van Kuringen, een deelgemeente van de stad Hasselt (Limburg). Vanouds lag hier een gehucht, maar sinds Kuringen zich ontwikkelde tot een forenzengemeente van Hasselt zijn de oudere gebouwen grotendeels verdwenen en hebben ze voor nieuwbouw plaatsgemaakt. Het gehucht lag ten noorden van de Demer en kwam later ten zuiden van het Albertkanaal te liggen.[1]

HASI/18/06/13/5 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).

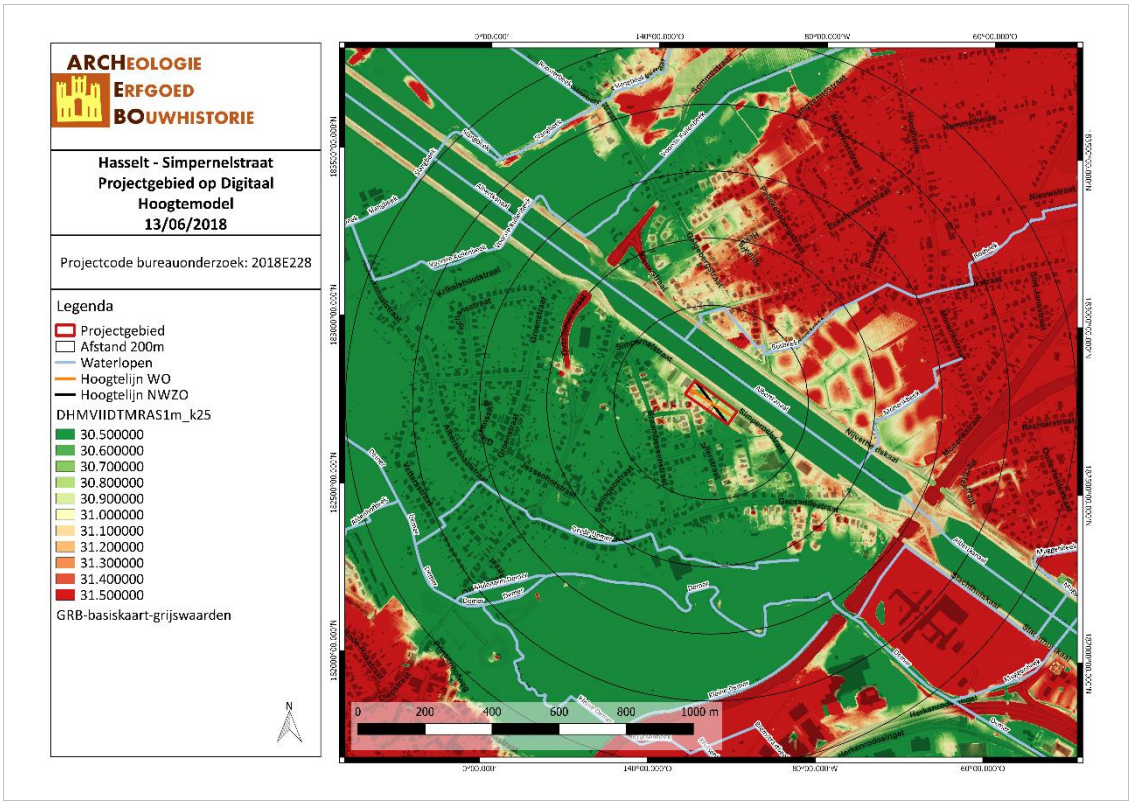
[1] "Overdemer", *Wikipedia*, geraadpleegd 14 juni 2018, https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Overdemer&oldid=50194504.

Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 30,5 en 31,7 meter boven de zeespiegel. Het terrein ligt op een lichte verhoging (gradiëntzone) in een lokale vallei van de Demer. Topografisch gezien ligt het onderzoeksgebied in een gradientzone van een natte vallei naar een droog plateau. Ecologisch gezien vormt dit voor een grote variatie aan planten en dieren.

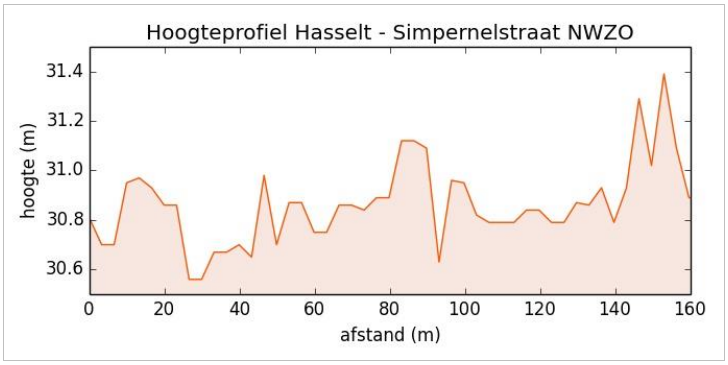
HASI/18/06/13/6 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel: detail (Geopunt, 2018).

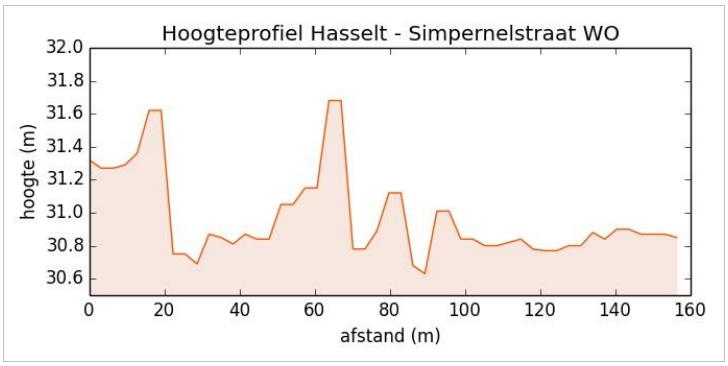

HASI/18/06/13/7 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).

Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).

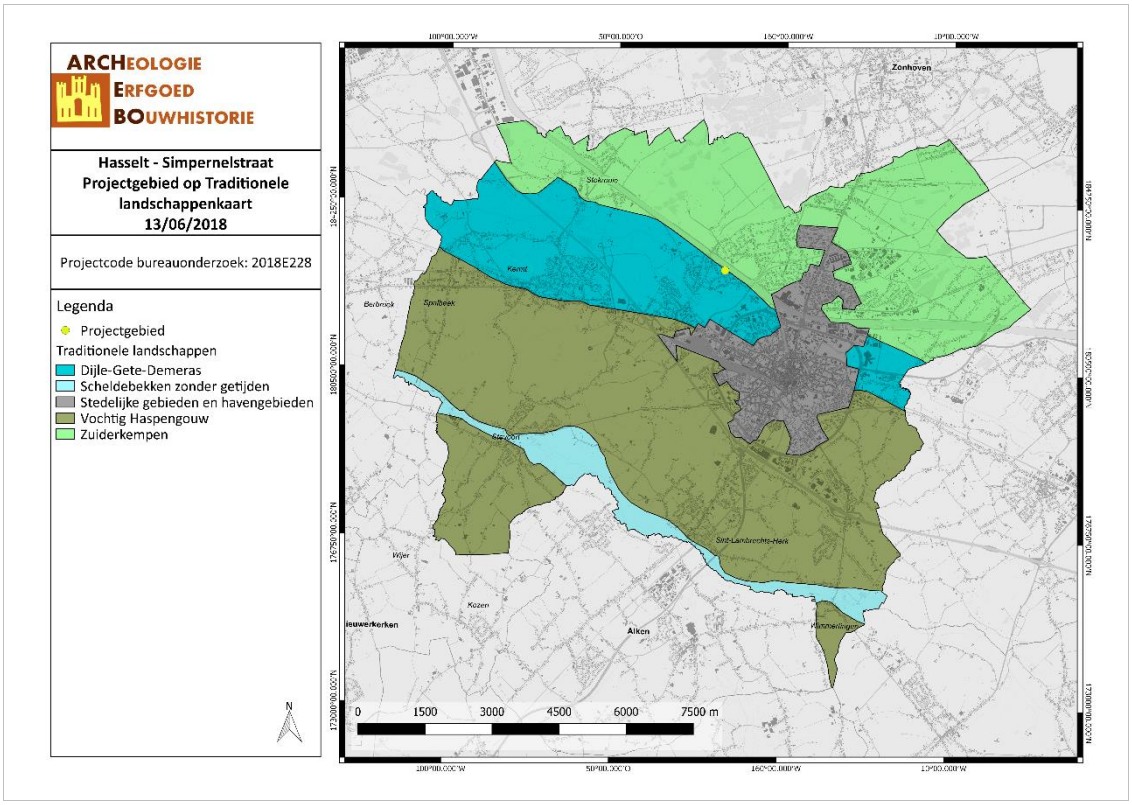

Figuur 12: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gelegen op de ‘Dijle-Gete-Demeras’.

HASI/18/06/13/8 - Digitale aanmaak

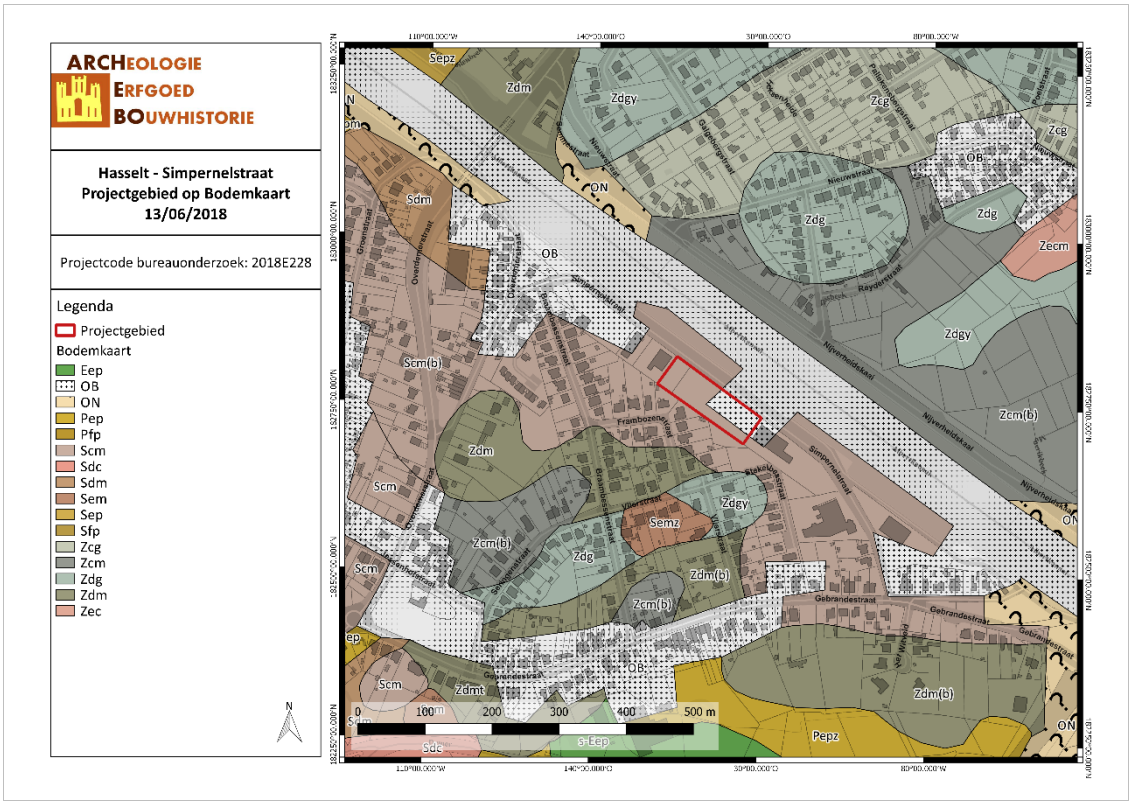
Figuur 13: Hasselt aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018)

3.1.2.2 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB ('onder bebouwing') en Scm(b). De kartering OB wordt verklaard door de sloop van een bedrijf in het verleden (zie verder).

Bodemtype Scm(b) is een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont Dit zijn plaggenbodems. De A horizont kan meer dan 60 cm dik zijn. Deze is donkerbruin of donkergrijs en kan meestal in twee subhorizonten verdeeld worden: een bovenste deel (Ap) 25-30 cm met 2-2,5% humus en een onderste deel met ongeveer 1,2% humus. Onder de humeuze A kan Podzol B horizont voorkomen. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.[2] Gezien de omliggende bodemtypes met podzolprofielen bestaat de kans dat onder de A horizont nog delen van dergelijke podzol wordt aangetroffen.

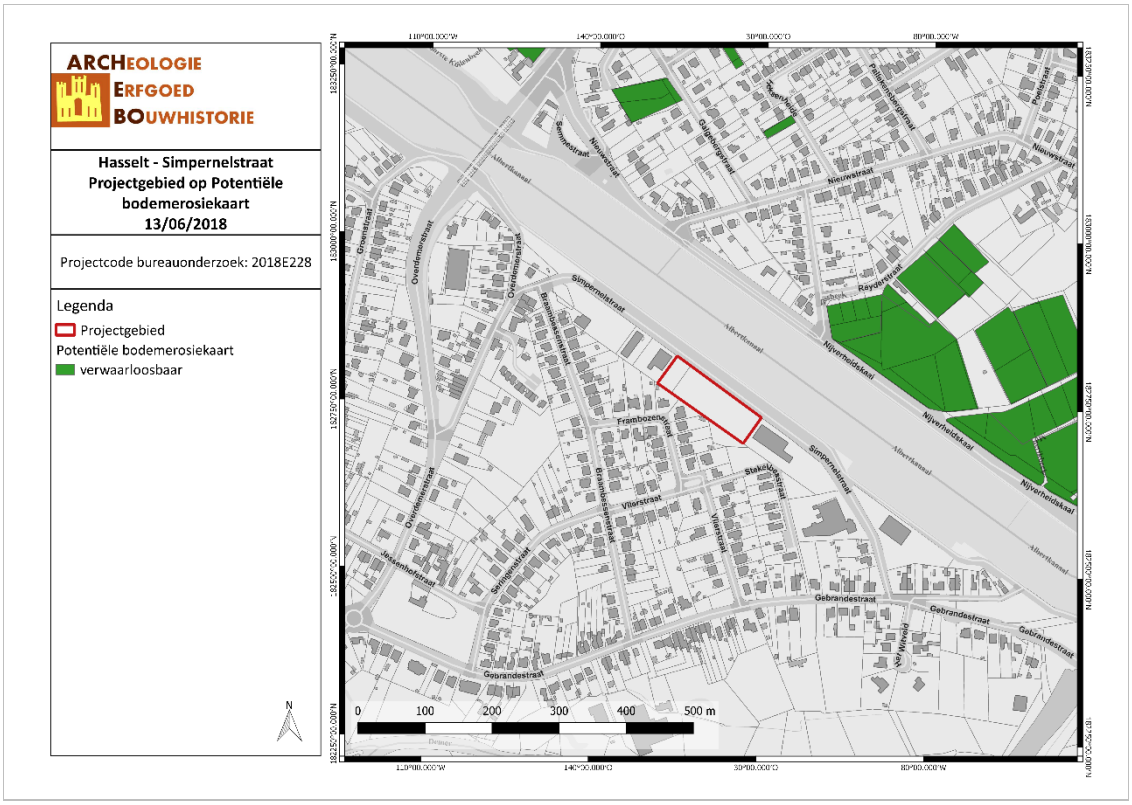
[2] E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 143.

HASI/18/06/13/9 - Digitale aanmaak

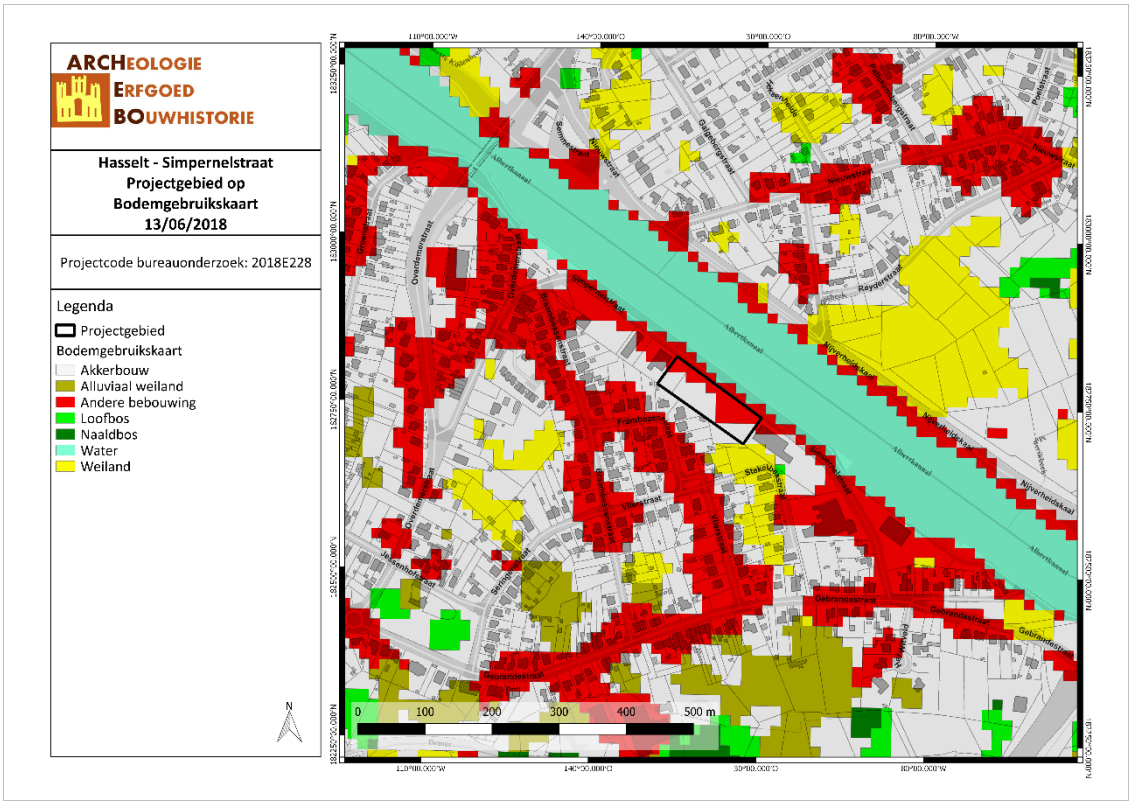
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).

Op de Potentiële bodemerosiekaart is het projectgebied niet gekarteerd. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied 'andere bebouwing'.

HASI/18/06/13/10 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).

HASI/18/06/13/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe en ruime omgeving.

Op variabele afstanden ten noordoosten van het projectgebied bevinden zich 7 CAI-locaties met de benaming 'Nijverheidskaai'. De perioden van de vondsten variëren tussen de IJzertijd, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. De dichtstbijzijnde locatie, ID 209960, omvatte vondsten uit de IJzertijd. Het betreft metaalvondsten (een 'Keltisch wiel' (of rouelle), een bel, een verfrommeld loden plaatje en een kogelpunt kaliber .50) en aardewerk (raeren, westerwald steengoed en porselein). Op locatie 210002 werden eveneens metaalvondsten (aluminium plaatje met de vermelding 'virgo) en aardewerk teruggevonden (21 scherven keramiek en een fragment van een pijpensteel uit klei). Bij Nijverheidskaai I werd allereerst een Spaanse oord van vermoedelijk 1690 aangetroffen. Ook werd een 20ste eeuwse kogelpunt (kaliber 50.) teruggevonden. De punt is opengereten, vermoedelijk door de impact van landbouwapparatuur. De vondst kan te linken zijn aan een loopgraaf die zich in de omgevende velden moest gelegen hebben ter verdediging van het Albertkanaal. Bij Nijverheidskaai VII werden de volgende metaalvondsten gedaan: een munt van Karel V (1552), een Utrechtse duit en een zegelloodje met de vermelding 'Neudorf', een duit uit de Spaanse Nederlanden (17de eeuw) en enkele kogelpunten (waarvan 1 gedateerd als 1930). Bij Nijverheidskaai III werden de volgende metaalvondsten gedaan: een Belgische munt van 5 cent (jaren 1800, Leopold I en II), een Luikse liard (1745), een fragment van een vingerhoed, een kogel (kaliber .50) en een lepel. Gelijkaardige vondsten werden aangetroffen bij Nijverheidskaai V (ID 210003) en VI (ID 210033).

Op een afstand tot 600m werden op de locaties Witveld I en II de volgende munten en metaalvondsten aangetroffen: zilveren munt van Johan-Hugo Van Orsbeek (1676-1719), bronzen riemtong, biljoenen brûle van Everaart van der Marck (1527-1528).

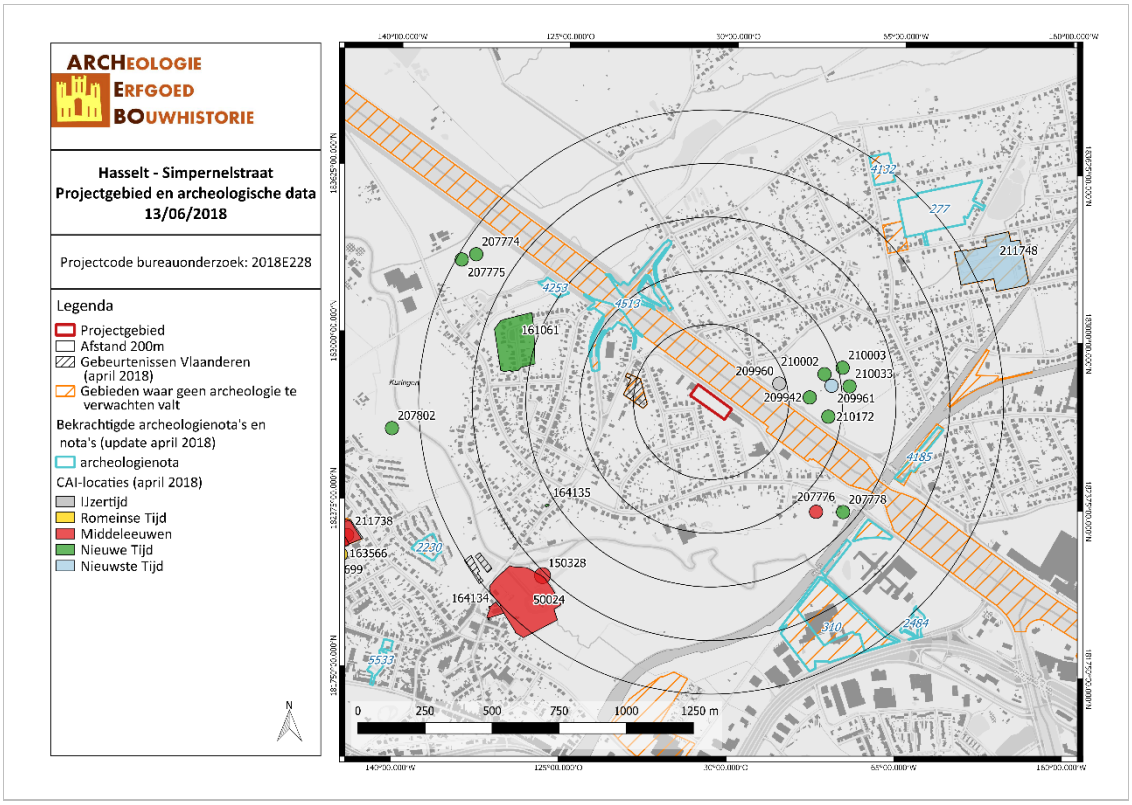
Op een afstand tot 800m bevindt zich in het zuidwesten de locatie betreffende de Sint-Leonarduskapel. Het is een kleine kapel uit de 18de eeuw, omgeven door vijf gesnoeide lindebomen. De kapel is rechthoekige van plattegrond met een driezijdige apsis en een gebitumineerd zadeldak (nok loodrecht opde straat).[3] De kapel werd vooral bezocht door reumalijders.[4] CAI-locatie 161061 herinnert aan de verdwenen Kuringerschans. De 'Schans' werd al in 1669 vermeld. De 'Schans' was een uitwijkplaats voor de bevolking wanneer ze have en goed in veiligheid brachten voor ronddolende en plunderende legertroepen. De Schansstraat herinnert hier nog aan.[5]

In de ruime omgeving van maximum 1000 meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
Afstand tot 200m		
209960	Nijverheidskaai II	IJzertijd
Afstand tot 400m		
210002	Nijverheidskaai IV	Nieuwe Tijd
209942	Nijverheidskaai I	Nieuwe Tijd

[3] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Sint-Leonarduskapel", Inventaris Onroerend Erfgoed, geraadpleegd 15 juni 2018, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22255.
[4] "Sint-Leonarduskapel (Overdemerstraat)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/sint-leonarduskapel-overdemerstraat.
[5] "Schansstraat (Kuringen)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/schansstraat.

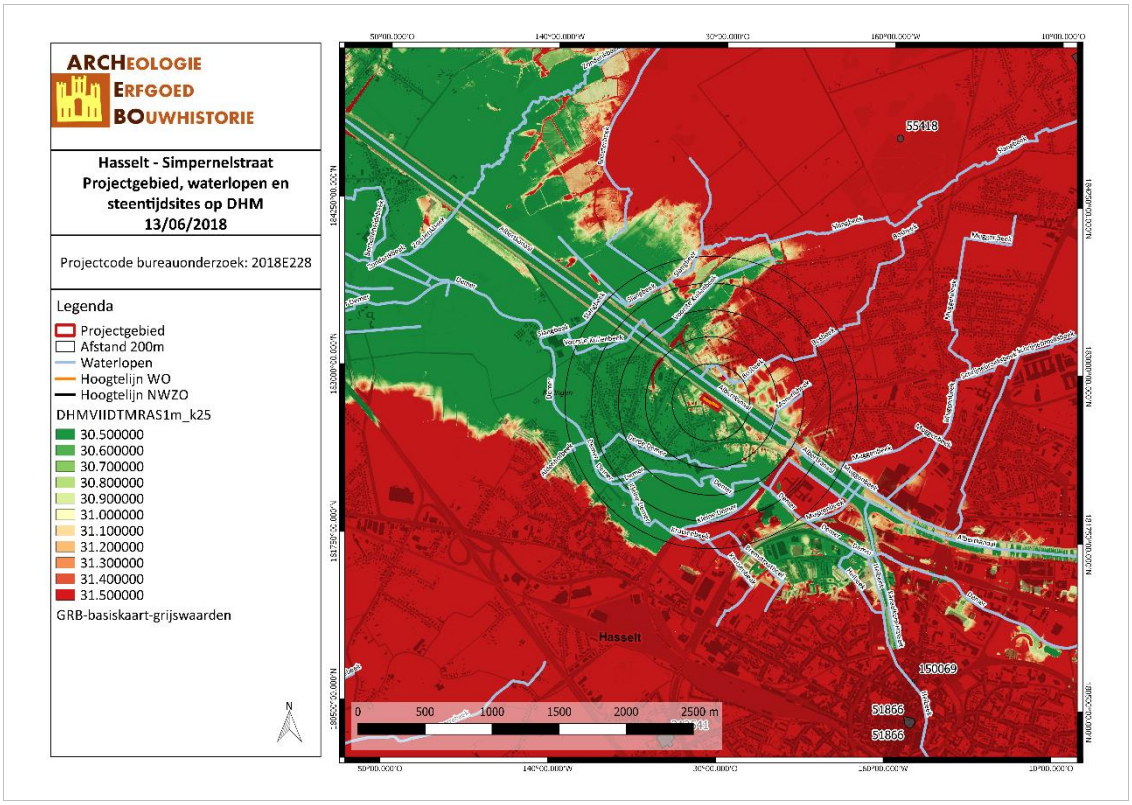
210172	Nijverheidskaai VII	Nieuwe Tijd
209961	Nijverheidskaai III	Nieuwste Tijd
Afstand tot 600 m		
210003	Nijverheidskaai V	Nieuwe Tijd
210033	Nijverheidskaai VI	Nieuwe Tijd
207776	Witveld I	Middeleeuwen
207778	Witveld II	Nieuwe Tijd
Afstand tot 800m		
164135	Sint-Leonarduskapel	Nieuwe Tijd
161061	Kuringerschans (Schans bij Kuringen, Motmansschans)	Nieuwe Tijd
Afstand tot 1000m		
150328	Visvijver Kuringen (restanten molen)	Middeleeuwen
164134	Parochiekerk Sint-Gertrudis (kerk en vlakgraf)	Middeleeuwen
211748	Blookstraat - Sint-Gertrudisheide - Nieuwstraat	Nieuwste Tijd
207774	Albertkanaalstraat I (muntvonst)	Nieuwe Tijd
207775	Albertkanaalstraat II (muntvondst)	Nieuwe Tijd
50024	Prinsenhof	Middeleeuwen

HASI/18/06/13/12 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).

Gezien de locatie in het landschap, de bodemopbouw en de aanwezige waterlopen, is de kans op het aantreffen van steentijdsites niet uit te sluiten. Onderstaand kaartje toont de tot nu toe aangetroffen steentijdsites.

HASI/18/06/13/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de steentijdlocaties uit de CAI (CAI, 2018).

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

Tussen juli 2016 en augustus 2017 werden een 7-tal archeologienota's ingediend binnen de perimeter van 1km rond het Projectgebied. Het betrof de volgende ID's: 310[6], 2484[7], 4185[8], 277[9], 4132[10], 4513[11] en 4253[12].

Voor het 'Vooronderzoek Hasselt Hasselt Concentra 3 Ontsluitingsweg' (ID 310) werd reeds landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd in augustus 2016. Het terrein was te zwaar verstoord door voorgaande fasen waardoor er geen onderzoek meer opgelegd wordt. Dezelfde onderzoeken werden uitgevoerd voor ID 4132 (Vooronderzoek Hasselt Hoogheide). Eveneens werd het terrein vrijgegeven door de hoge graad van verstoring op het terrein.

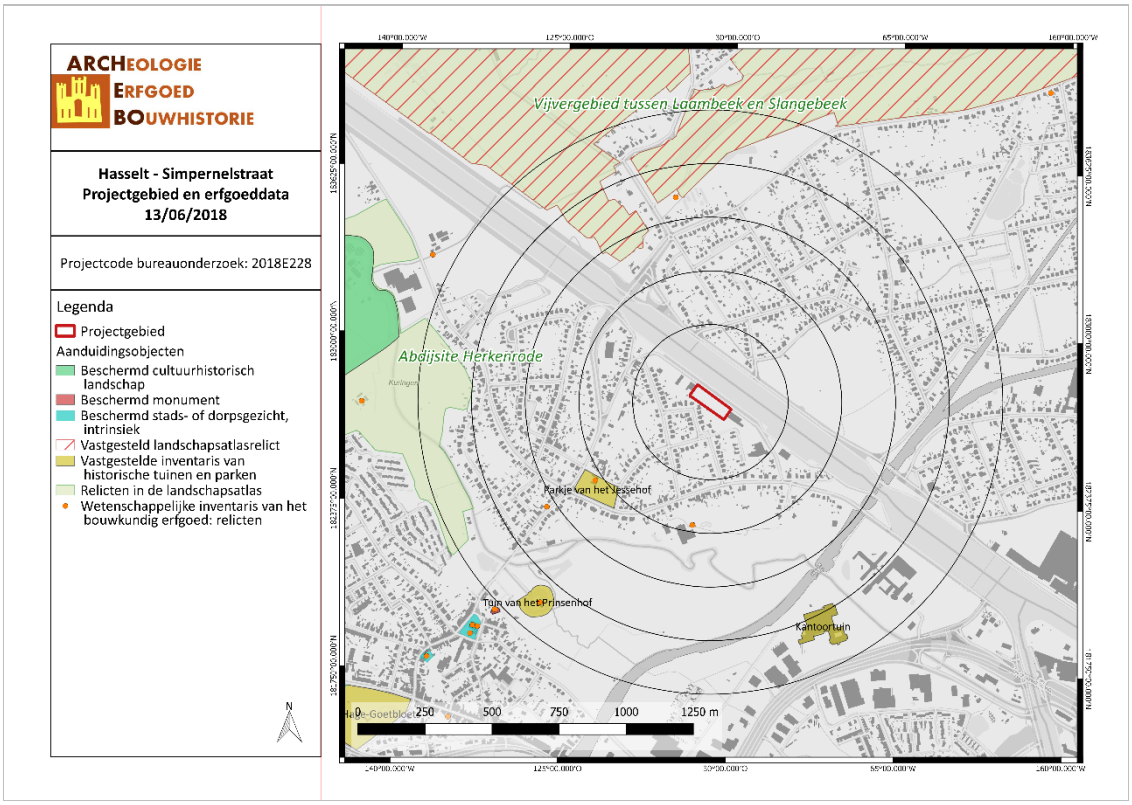
3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank,

[6] Elke Wesemael en Inge Van de Staey, "Vooronderzoek Hasselt Hasselt Concentra 3 Ontsluitingsweg" (ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 12 augustus 2016), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/310.
[7] Inge Van de Staey, "Vooronderzoek Hasselt Hasselt, Zwarte-Brugstraat" (ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 10 maart 2017), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2484.
[8] Martijn Bink en Koen Hebinck, "Vooronderzoek Hasselt Kuringen" (VU hbs archeologie, 14 juli 2017), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4185.
[9] Rik van de Konijnenburg, "Vooronderzoek Hasselt Hasselt (Kuringen) Hommelheide" (HAAST, 7 augustus 2016), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/277.
[10] Rik van de Konijnenburg, "Vooronderzoek Hasselt Hoogheide" (HAAST, 12 juli 2017), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4132.
[11] Patrick Valentijn en Jeroen Van Rooij, "Vooronderzoek Hasselt Overdemerstraat-Nieuwstraat-Groenstraat, Kuringen (Stad Hasselt)" (Vlaams Erfgoedcentrum bvba, 23 augustus 2017), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4513.
[12] Elke Wesemael en Hanne De Langhe, "Vooronderzoek Hasselt Hasselt, Krikelshoutstraat" (ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 25 juli 2017), https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4253.

goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten zoeken. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.[13]

Het projectgebied omvat geen erfgoeddata. Wel bevinden zich enkele vastgestelde historische tuinen en landschapsrelicten (Abdijsite Herkenrode).in de dichte omgeving

HASI/18/06/13/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

In 1078 vermeld als Curinge (Germaans "Kuringum", bij de lieden van Kuri).[14] Ook vermeld in de "Acta Sanctuorum" als de plaats van een der hoeven van de Pepiniden waar Sint-Gertrudis van Nijvel een deel van haar jeugd doorbracht. De Karolingische burcht werd, na de verwoesting van de burcht van Borgloon, de vaste residentie der graven van Loon temeer door de centrale ligging in het graafschap tussen de stad Hasselt en de in 1182 opgerichte abdij van Herkenrode.

De dorpskern (Luiks recht sinds 1240) ontwikkelde zich tussen de Demer en de oude handelsweg Diest - Hasselt (Grote Baan - Diepstraat - Larestraat - Heerstraat), thans onderbroken door de autosnelweg E5 en van verkeer ontlast door de Kuringersteenweg. In het dorp, eertijds geconcentreerde bewoning ten zuiden van het Prinsenhof en de Sint-Gertrudiskerk, aan de Diepstraat en de Joris van Oostenrijkstraat (Dorpsstraat), met bij de kerk het Sint-Gertrudis- of Pastoorshof, de huidige pastorie; verdere woonconcentratie aan de Grote Baan. Thans voornamelijk 20ste-eeuws uitzicht; door haar ligging als

[13] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2017, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.

[14] Maurits Gysseling, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226* (Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1960), 582.

randgemeente ten opzichte van Hasselt ontstaan van nieuwe woonwijken na de Tweede Wereldoorlog ten noorden en zuiden van de Larestraat en zeer recent bij de Rode-Rokstraat en Van Groesbeekstraat.

Het gehucht Overdemer (ten noorden van de Demer) had ook reeds een vrij geconcentreerde bebouwing aan de Gebrandestraat en de Overdemerstraat (oude kernen vrijwel alle door nieuwbouw vervangen); thans met recent aangelegde straten met halfopen bebouwing uitgebreid. Bij de Demer lag ook het Loonse Squadenhof of Laathof van Kuringen, de huidige watermolen.

Het gehucht Heide, door het Albertkanaal van Overdemer gescheiden ontwikkelde zich pas na de Tweede Wereldoorlog evenals het gehucht Schimpen aan de overzijde der Kuringersteenweg en autosnelweg, dat buiten enkele verspreide hoeven aan de Stevoortse Kiezel onder meer de Herkenrodeboswinning en de voormalige stokerij Claes, bij het Herkenrodebos, pas zeer recent de ontwikkeling kende van een aantal woonwijken bij de Stevoortse Kiezel, met lintbebouwing aan de Kuringersteenweg.

Het gehucht Tuilt vormde eertijds een afzonderlijke gemeente (onder de parochie Kermt en de rechtspraak van Kuringen) met tot in de 19de eeuw verspreide hoeven in de driehoek Beyenstraat (Kapelstraat) - Zolderse kiezel - Rijkelstraat, met de Sint-Janskapel als centrum op het kruispunt Schouterveldstraat (Kleinstraat) en Beyenstraat (Kapelstraat). De hoeven zijn thans verdwenen voor geconcentreerde nieuwbouw uit de 20ste eeuw; zeer recente verkavelingen ten westen van de Herkenrodedreef.

Met uitzondering van Schimpen en enkele losstaande hoeven evolueerde Kuringen van landbouwgemeente naar woonforenzengemeente door haar ligging ten opzichte van Hasselt; vrijwel alle supermarkten van het grondgebied Hasselt liggen aan de Kuringersteenweg.[15]

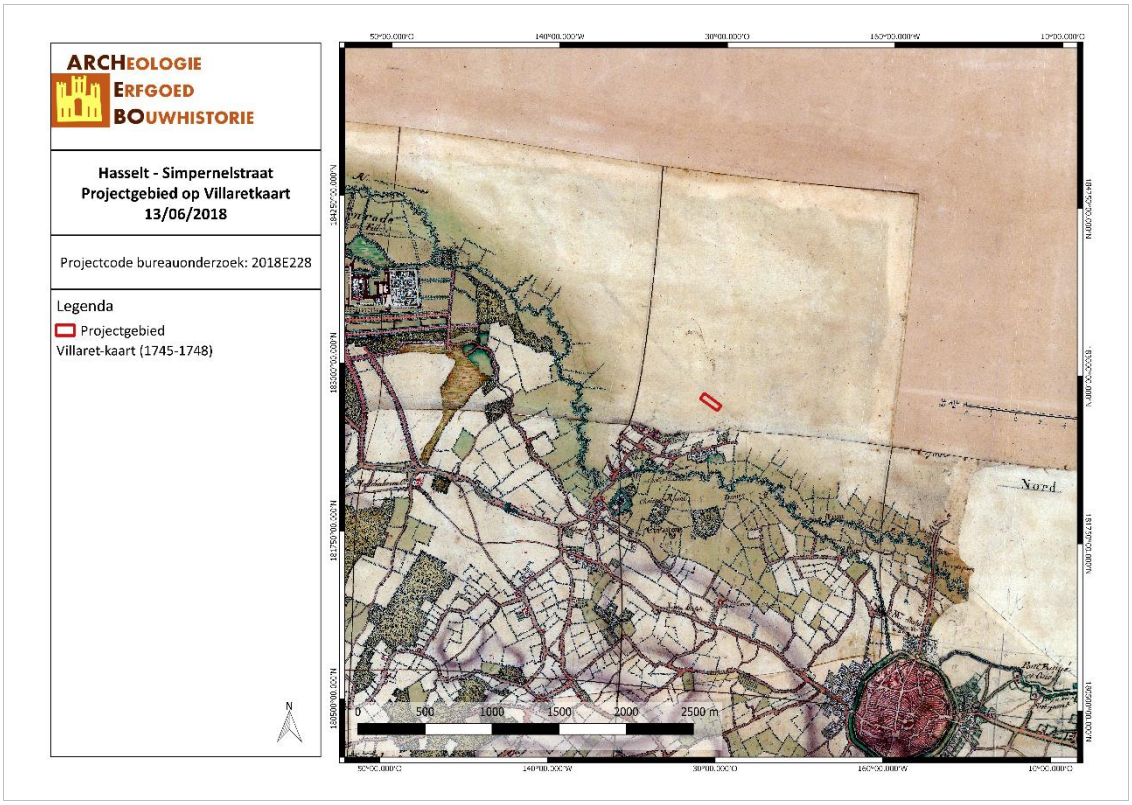
3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

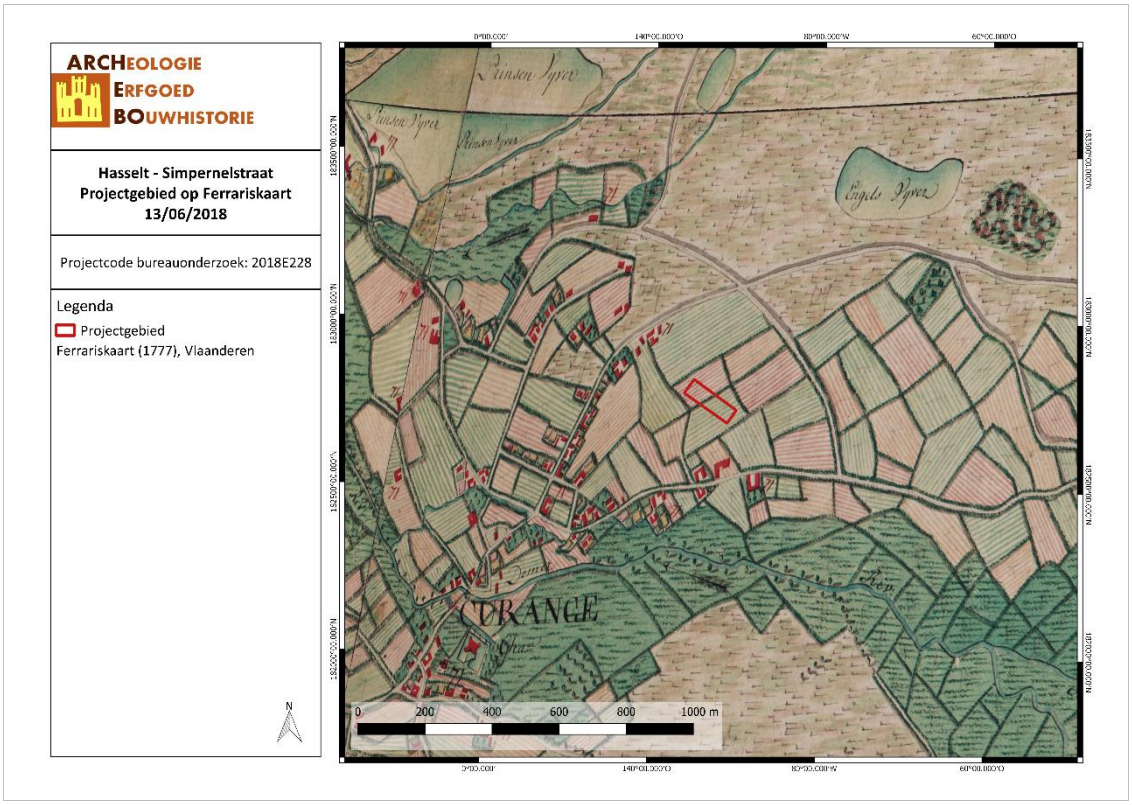
Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandelt zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart (ca. 1745-48) toont het projectgebied onbebouwd op enige afstand van de dorpskern ‘Curange’. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het projectgebied in gebruik was als landbouwgebied, verspreid over twee akkers. Ook hier is het terrein onbebouwd.

[15] Agentschap Onroerend Erfgoed, “Kuringen”, Inventaris Onroerend Erfgoed, geraadpleegd 14 juni 2018, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120928.

HASI/18/06/13/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).

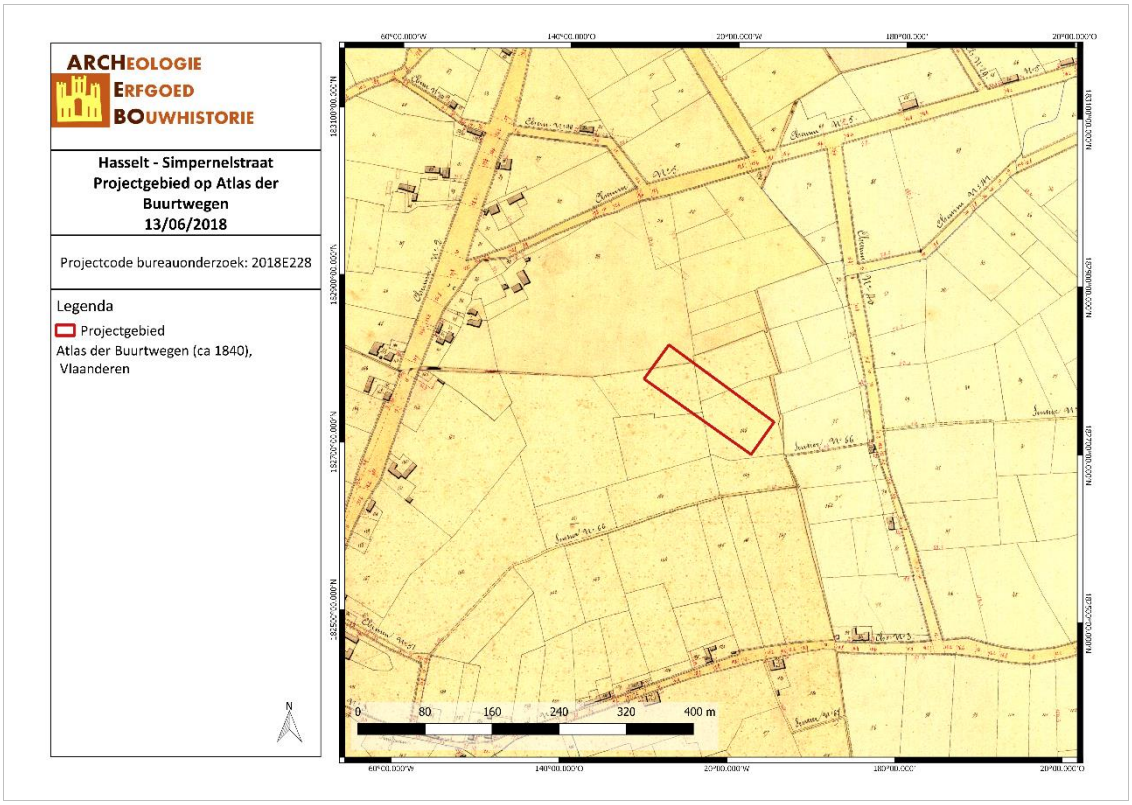
HASI/18/06/13/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met

uitzondering van een aantal stadskernen. De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

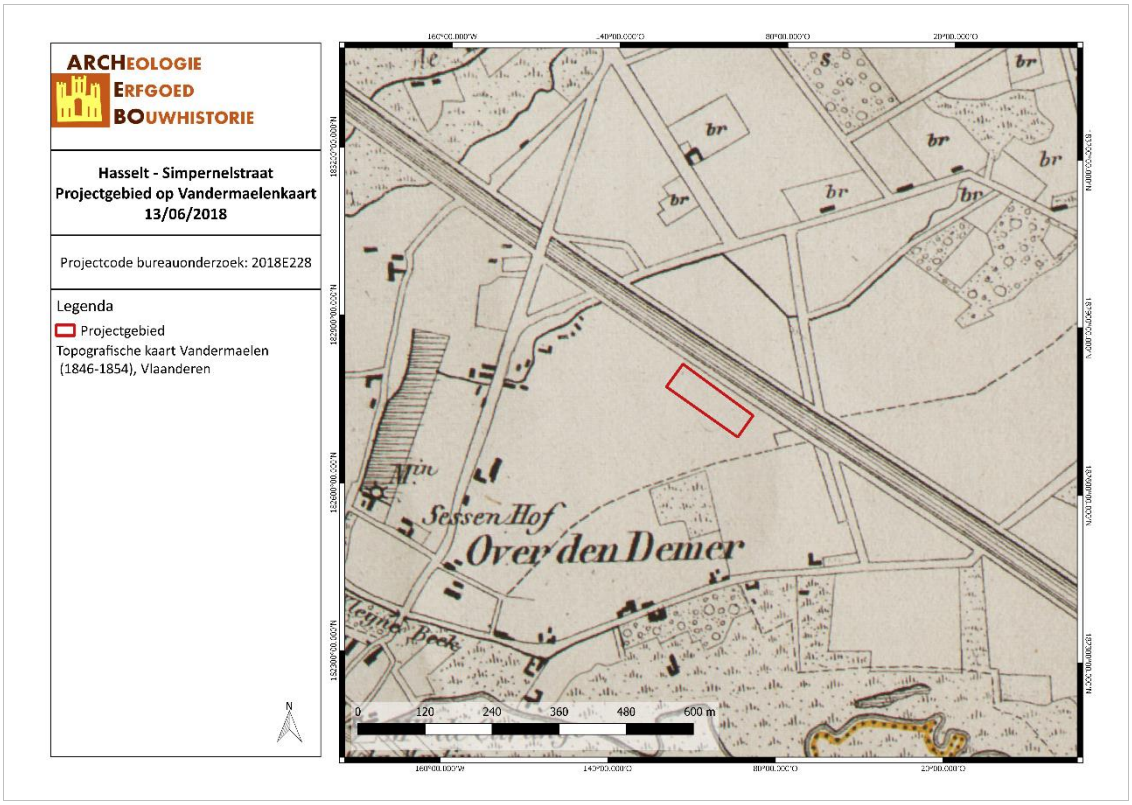
Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein onbebouwd weergegeven. De Atlas der Buurtwegen toont het projectgebied verdeeld over vijf verschillende percelen. De Vandermaelenkaart toont het projectgebied niet specifiek gekarteerd. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over het gebruik van het terrein gedurende deze periode. Het 'Aftakkingskanaal naar Hasselt' was ondertussen net ten noorden van het projectgebied aangelegd. Het kanaal, tussen Dessel en Hasselt, werd aangelegd tussen 1854 en 1858.[16] De Popp-kaart is niet beschikbaar voor dit landsdeel. De topografische kaart van 1873 toont geen veranderingen van het terrein ten opzichte van de andere 19de -eeuwse kaarten.

HASI/18/06/13/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).

[16] "Aftakkingskanaal naar Hasselt", *Wikipedia*, geraadpleegd 15 juni 2018, https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Aftakkingskanaal_naar_Hasselt&oldid=47218978.

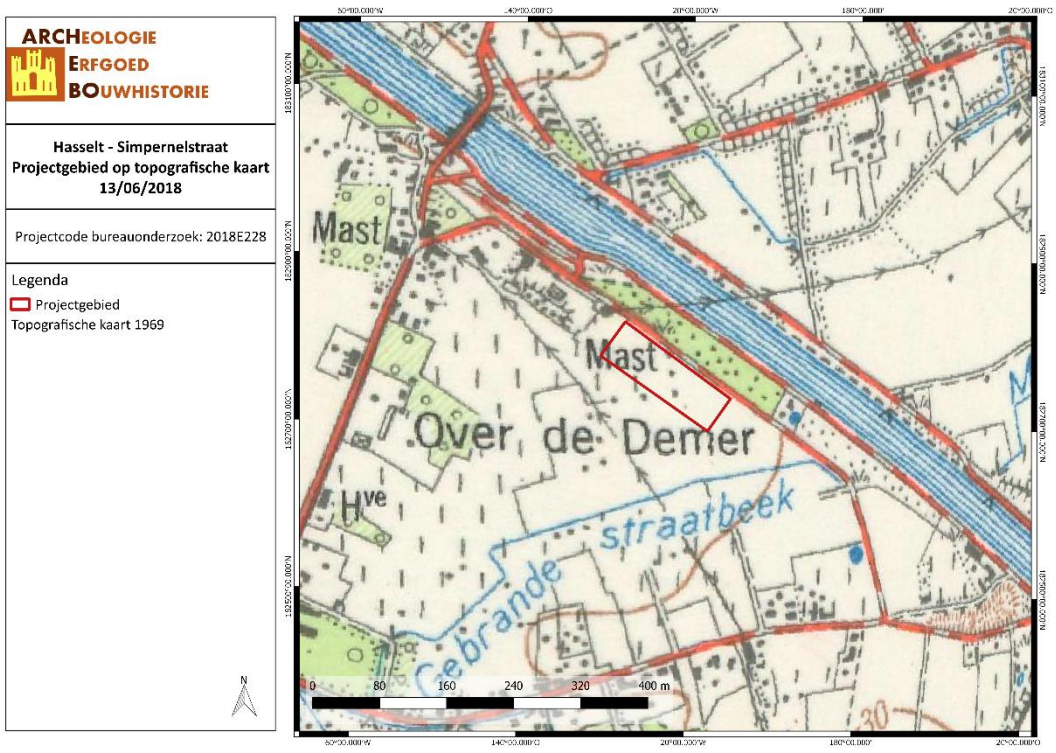
HASI/18/06/13/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. De topografische kaart van 1969 toont de aanleg van een bestrating ten noorden van het projectgebied. Het betreft de huidige Simpernelstraat (in voege sinds 1959).[17] Het Albertkanaal (aangelegd tussen 1930 en 1939) kent een versmalling ter hoogte van het terrein. Het terrein blijft onbebouwd tot de luchtfoto van 1971. Het oostelijk gedeelte van het terrein werd in gebruik genomen als bedrijventerrein tussen 1969 en 1971. Het bedrijventerrein is nog zichtbaar vanaf de topografische kaart van 1989 (inclusief een verbreding van het Albertkanaal) tot de luchtfoto van 2000-2003 maar is verdwenen op de luchtfoto van 2005-2007.

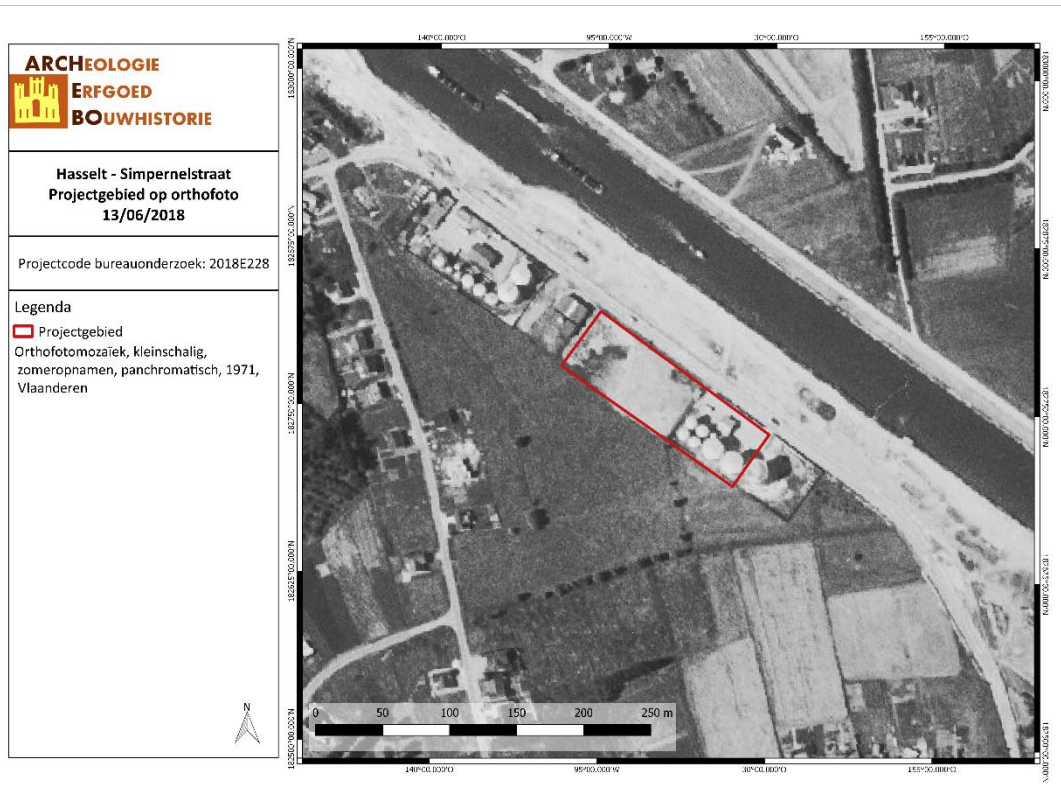
De installaties zouden toebehoord hebben aan de petroleummaatschappij B.P. Belgium.[18] Voor de vestiging aan het kanaal in 1950, was het bedrijf vanaf de jaren 20 gekend onder de naam L'Alliance.[19]

[17] "Simpernelstraat", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/simpernelstraat.
[18] "Petroleum en benzine in Kuringen en Schimpen - uit: Kuringen Sint-Jansheide Schimpen Tuilt Stokrooie / Warm aanbevolen (2004)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/petroleum-en-benzine-kuringen-en-schimpen-uit-kuringen-sint-jansheide-schimpen-tuilt-stokrooie-warm.
[19] "Petroleum en benzine in Kuringen en Schimpen", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/petroleum-en-benzine-kuringen-en-schimpen.

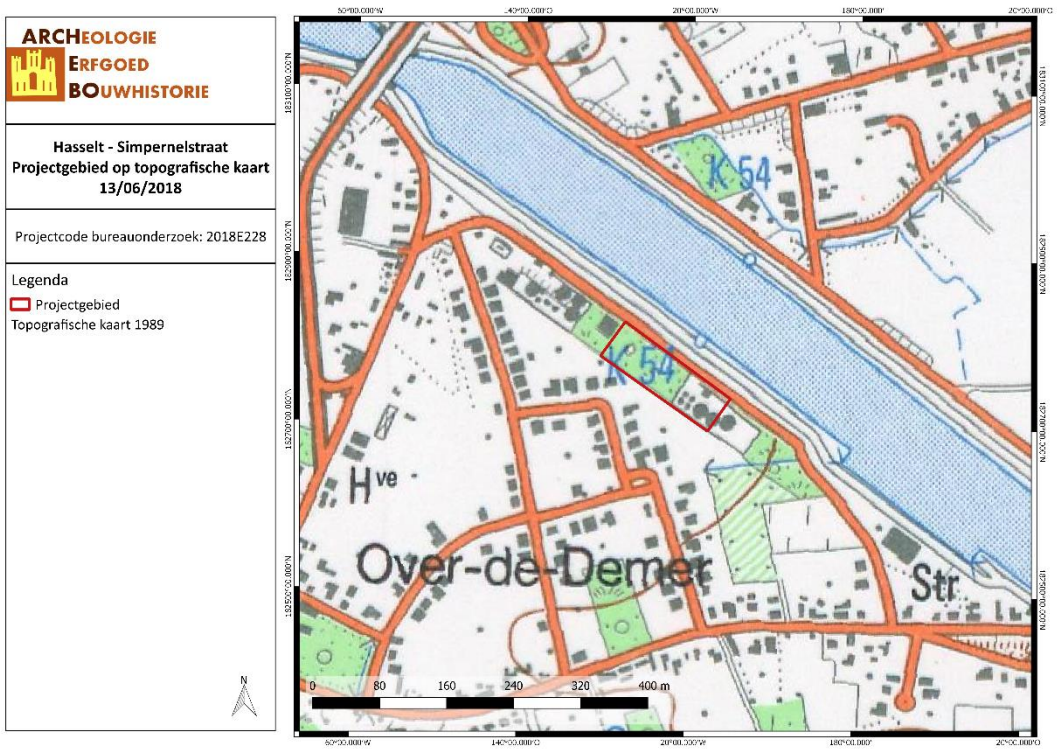
HASI/18/06/13/19 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018)

HASI/18/06/13/20 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2018)

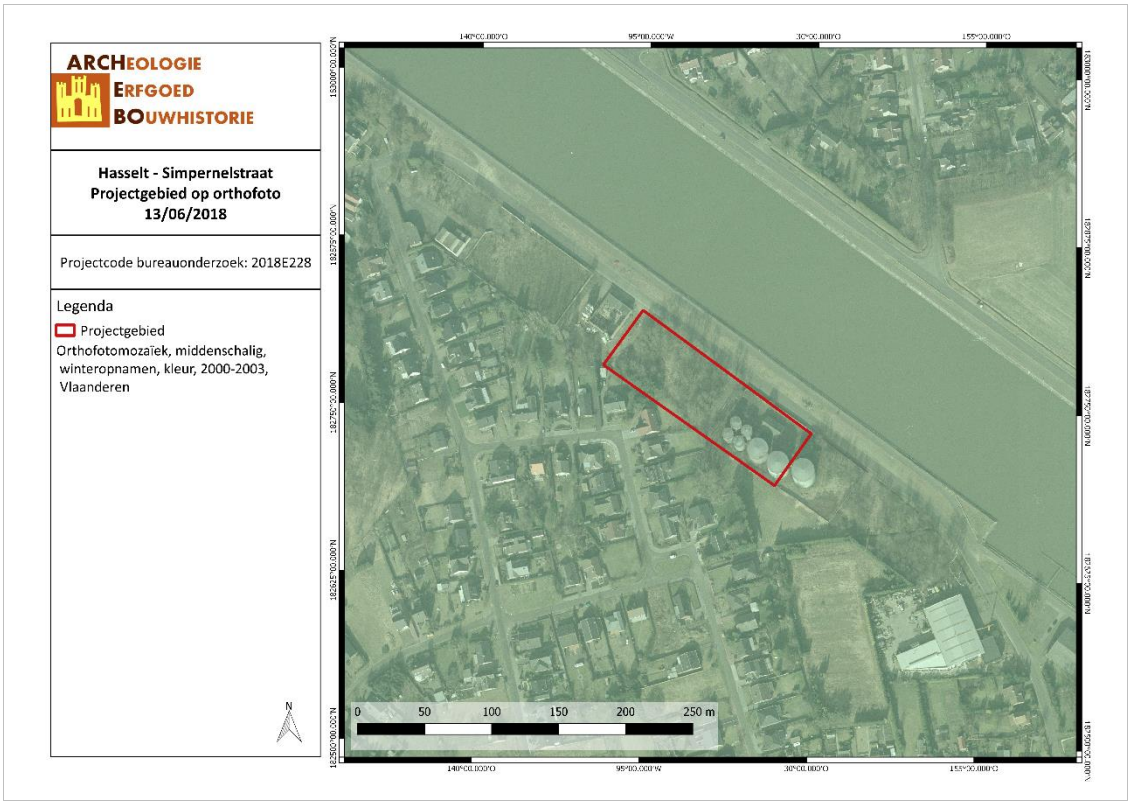
HASI/18/06/13/21 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2018)

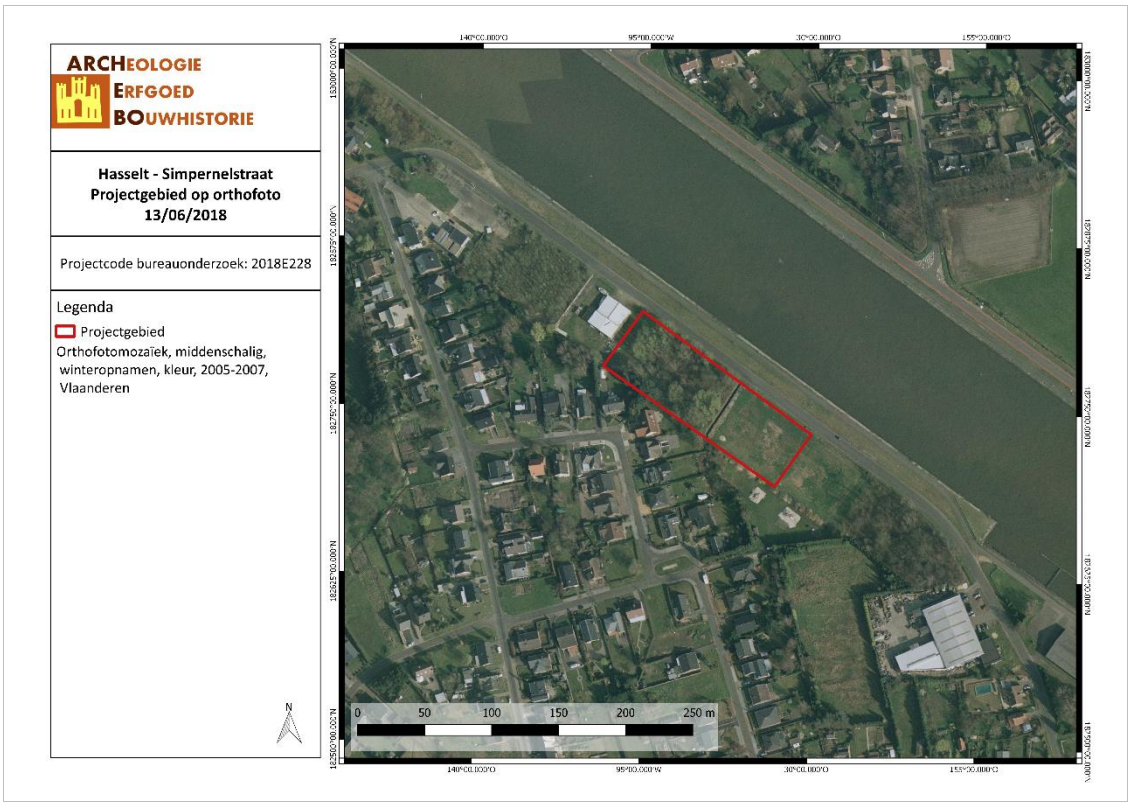
HASI/18/06/13/22 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018)

HASI/18/06/13/23 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018)

HASI/18/06/13/24 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2018)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig is geweest tot ca. 1970. Tot het einde van de 18de eeuw lag het terrein buiten het centrum van Curange (het huidige Kuringen). Mogelijk was er reeds vroeger bebouwing aanwezig maar deze bevinding kan niet door historische of cartografische bronnen gestaafd worden. Aangetroffen vondsten kunnen aan de andere kant wel bebouwing daterend van de IJzertijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd aantonen op verschillende locaties op een perimeter van maximaal 1000m. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een tot nu toe lage densiteit aan bebouwing. Het projectgebied was tot ca. 1970 in gebruik als grasland, met het Albertkanaal en de Simpernelstraat als noordelijke grens. Een oostelijk gedeelte van het projectgebied was van ca. 1970 tot ongeveer 2005 bebouwd door een brandstofverdeler (B.P. Belgium).

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe en ruime omgeving. Op variabele afstanden ten noordoosten van het projectgebied bevinden zich 7 CAI-locaties met de benaming 'Nijverheidskaai'. De perioden van de vondsten variëren tussen de IJzertijd, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. De dichtstbijzijnde locatie, ID 209960, omvatte vondsten uit de IJzertijd. Het betreft metaalvondsten (een 'Keltisch wiel' (of rouelle), een bel, een verfrommeld loden plaatje en een kogelpunt kaliber .50) en aardewerk (raeren, westerwald steengoed en porselein). Op locatie 210002 werden eveneens metaalvondsten (aluminium plaatje met de vermelding 'virgo) en aardewerk teruggevonden (21 scherven keramiek en een fragment van een pijpensteel uit klei). Bij Nijverheidskaai I werd een Spaanse oord van vermoedelijk 1690 aangetroffen. Ook werd een 20ste -eeuwse kogelpunt (kaliber 50.) teruggevonden. De vondst kan te linken zijn aan een loopgraaf die zich in de omgevende velden moest gelegen hebben ter verdediging van het Albertkanaal. Bij Nijverheidskaai VII werden de volgende metaalvondsten gedaan: een munt van Karel V (1552), een Utrechtse duit en een zegelloodje met de vermelding 'Neudorf', een duit uit de Spaanse Nederlanden (17de eeuw) en enkele kogelpunten (waarvan 1 gedateerd als 1930). Bij Nijverheidskaai III werden de volgende metaalvondsten gedaan: een Belgische munt van 5 cent (jaren 1800, Leopold I en II), een Luikse liard (1745), een fragment van een vingerhoed, een kogel (kaliber .50) en een lepel. Op een afstand tot 600m werden op de locaties Witveld I en II de volgende munten en metaalvondsten aangetroffen: zilveren munt van Johan-Hugo Van Orsbeek (1676-1719), bronzen riemtong, biljoenen brûle van Everaart van der Marck (1527-1528). Op een afstand tot 800m bevindt zich in het zuidwesten de locatie betreffende de Sint-Leonarduskapel. Het is een kleine kapel uit de 18de eeuw, omgeven door vijf gesnoeide lindebomen. De kapel is rechthoekige van plattegrond met een driezijdige apsis en een gebitumineerd zadeldak (nok loodrecht op de straat).[20] De kapel werd vooral bezocht door reumalijders.[21] CAI-locatie 161061 herinnert aan de verdwenen Kuringerschans. De 'Schans' werd al in 1669 vermeld. De 'Schans' was een uitwijkplaats voor de bevolking wanneer ze have en goed in veiligheid brachten voor ronddolende en plunderende legertroepen. De Schansstraat herinnert hier nog aan.[22]

Op basis van de CAI gegevens kunnen ook archeologische sporen aanwezig zijn binnen het plangebied. Op het oostelijk gedeelte, dat in gebruik was als bedrijventerrein, kunnen deze sporen potentieel verstoord geraakt zijn. De overige oppervlakte van het terrein is echter ongeroerd geweest vanaf het einde van de 18de eeuw. Geconcludeerd kan worden dat de kans op archeologische sporen op een dergelijke site hoog is gezien de recente vondsten in de directe omgeving, het stedenbouwkundige verleden van Kuringen en de landschappelijke ligging.

[20] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Sint-Leonarduskapel", Inventaris Onroerend Erfgoed, geraadpleegd 15 juni 2018, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22255.
[21] "Sint-Leonarduskapel (Overdemerstraat)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/sint-leonarduskapel-overdemerstraat.
[22] "Schansstraat (Kuringen)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/schansstraat.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

De bouwheer plant de bouw van twee gebouwen met 15 KMO-units. De gebouwen zullen niet onderkelderd worden (fundaties op staal op een diepte van ca. 100cm). Wel wordt een uitgebreide riolering met enkele regenputten aangelegd, alsook twee infiltratiebekken (diepte van ca. 210cm). Rond de gebouwen wordt een verharding in asfalt voorzien (maximale diepte 20 cm) en een verharding in klinkers voor parkeerplaatsen (maximale diepte 30cm). Het overige terrein wordt ingevuld met een groene zone. Tevens worden bomen aangeplant. De totale oppervlakte van het project (even groot als de perceeloppervlakte) is ca. 7 612,89 m^2.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied gedeeltelijk verstoord is bij de constructie van een bedrijf aan het oostelijk gedeelte van het terrein in ca. 1970. De bouwheer voorziet geen kelder, enkel fundatie op staal. Wel wordt een uitgebreide riolering met regenwaterputten en twee infiltratiebekken voorzien. Er is geen aspect van het perceel dat onbebouwd of onverstoord blijft. *In situ* bewaring van het archeologisch erfgoed is in dit geval enkel een optie afhankelijk van de diepte van de sporen.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er gedeeltelijk bebouwing aanwezig was binnen het projectgebied vanaf 1970. Historische bronnen leverden geen aanwijzing op voor de vroegere periodes. De bedrijfsinstallaties verdwijnen opnieuw vanaf de luchtfoto's van 2005-2007.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe en ruime omgeving. Op variabele afstanden ten noordoosten van het projectgebied bevinden zich 7 CAI-locaties met de benaming 'Nijverheidskaai'. De perioden van de vondsten variëren tussen de IJzertijd, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. De dichtstbijzijnde locatie, ID 209960, omvatte vondsten uit de IJzertijd. Het betreft metaalvondsten (een 'Keltisch wiel' (of rouelle), een bel, een verfrommeld loden plaatje en een kogelpunt kaliber .50) en aardewerk (raeren, westerwald steengoed en porselein). Op locatie 210002 werden eveneens metaalvondsten (aluminium plaatje met de vermelding 'virgo) en aardewerk teruggevonden (21 scherven keramiek en een fragment van een pijpensteel uit klei). Bij Nijverheidskaar I werd een Spaanse oord van vermoedelijk 1690 aangetroffen. Ook werd een 20ste -eeuwse kogelpunt (kaliber 50.) teruggevonden. De vondst kan te linken zijn aan een loopgraaf die zich in de omgevende velden moest gelegen hebben ter verdediging van het Albertkanaal. Bij Nijverheidskaai VII werden de volgende metaalvondsten gedaan: een munt van Karel V (1552), een Utrechtse duit en een zegelloodje met de vermelding 'Neudorf', een duit uit de Spaanse Nederlanden (17de eeuw) en enkele kogelpunten (waarvan 1 gedateerd als 1930). Bij Nijverheidskaai III werden de volgende metaalvondsten gedaan: een Belgische munt van 5 cent (jaren 1800, Leopold I en II), een Luikse liard (1745), een fragment van een vingerhoed, een kogel (kaliber .50) en een lepel. Op een afstand tot 600m werden op de locaties Witveld I en II de volgende munten en

metaalvondsten aangetroffen: zilveren munt van Johan-Hugo Van Orsbeek (1676-1719), bronzen riemtong, biljoenen brûle van Everaart van der Marck (1527-1528). Op een afstand tot 800m bevindt zich in het zuidwesten de locatie betreffende de Sint-Leonarduskapel. Het is een kleine kapel uit de 18de eeuw, omgeven door vijf gesnoeide lindebomen. De kapel is rechthoekige van plattegrond met een driezijdige apsis en een gebitumineerd zadeldak (nok loodrecht op de straat).[23] De kapel werd vooral bezocht door reumalijders.[24] CAI-locatie 161061 herinnert aan de verdwenen Kuringerschans. De 'Schans' werd al in 1669 vermeld. De 'Schans' was een uitwijkplaats voor de bevolking wanneer ze have en goed in veiligheid brachten voor ronddolende en plunderende legertroepen. De Schansstraat herinnert hier nog aan.[25]

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gedeeltelijk gebouwen stonden vanaf 1970. De gebouwen werden in het begin van de 21ste eeuw opnieuw afgebroken.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren. De aangetroffen vondsten in een concentrische perimeter van 1km dateren van de IJzertijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Ter hoogte van de locatie van de voormalige bedrijfsgebouwen, is verstoring van het bodemarchief te verwachten. De graad van verstoring kon wel niet nagegaan worden. Andere verstoringen in het verleden zijn niet in kaart te brengen. De minste verstoringen kunnen verwacht worden in het tot nu onverstoorde groene zone in de oostelijke zone van het terrein. Verdere verstoringen van het bodemarchief zullen verwacht worden met de aanleg van de infiltratiebekken, de riolering en de KMO-units.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van 'Kolmont Biz' een bureauonderzoek uitgevoerd. De bouwheer plant de bouw van twee gebouwen met 15 KMO-units. De gebouwen zullen niet onderkelderd worden (fundaties op staal op een diepte van ca. 100cm). Wel wordt een uitgebreide riolering met enkele regenputten aangelegd, alsook twee infiltratiebekken (diepte van ca. 210cm). Rond de gebouwen wordt een verharding in asfalt voorzien (maximale diepte 20 cm) en een verharding in klinkers voor parkeerplaatsen (maximale diepte 30cm). Het overige terrein wordt ingevuld met een groene zone. Tevens worden bomen aangeplant. De totale oppervlakte van het project (even groot als de perceeloppervlakte) is ca. 7 612,89 m^2.

[23] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Sint-Leonarduskapel", Inventaris Onroerend Erfgoed, geraadpleegd 15 juni 2018, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22255.
[24] "Sint-Leonarduskapel (Overdemerstraat)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/sint-leonarduskapel-overdemerstraat.
[25] "Schansstraat (Kuringen)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/schansstraat.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe en ruime omgeving. Op variabele afstanden ten noordoosten van het projectgebied bevinden zich 7 CAI-locaties met de benaming 'Nijverheidskaai'. De perioden van de vondsten variëren tussen de IJzertijd, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. De dichtstbijzijnde locatie, ID 209960, omvatte vondsten uit de IJzertijd. Het betreft metaalvondsten (een 'Keltisch wiel' (of rouelle), een bel, een verfrommeld loden plaatje en een kogelpunt kaliber .50) en aardewerk (raeren, westerwald steengoed en porselein). Op locatie 210002 werden eveneens metaalvondsten (aluminium plaatje met de vermelding 'virgo) en aardewerk teruggevonden (21 scherven keramiek en een fragment van een pijpensteel uit klei). Bij Nijverheidskaar I werd een Spaanse oord van vermoedelijk 1690 aangetroffen. Ook werd een 20ste -eeuwse kogelpunt (kaliber 50.) teruggevonden. De vondst kan te linken zijn aan een loopgraaf die zich in de omgevende velden moest gelegen hebben ter verdediging van het Albertkanaal. Bij Nijverheidskaai VII werden de volgende metaalvondsten gedaan: een munt van Karel V (1552), een Utrechtse duit en een zegelloodje met de vermelding 'Neudorf', een duit uit de Spaanse Nederlanden (17de eeuw) en enkele kogelpunten (waarvan 1 gedateerd als 1930). Bij Nijverheidskaai III werden de volgende metaalvondsten gedaan: een Belgische munt van 5 cent (jaren 1800, Leopold I en II), een Luikse liard (1745), een fragment van een vingerhoed, een kogel (kaliber .50) en een lepel. Op een afstand tot 600m werden op de locaties Witveld I en II de volgende munten en metaalvondsten aangetroffen: zilveren munt van Johan-Hugo Van Orsbeek (1676-1719), bronzen riemtong, biljoenen brûle van Everaart van der Marck (1527-1528). Op een afstand tot 800m bevindt zich in het zuidwesten de locatie betreffende de Sint-Leonarduskapel. Het is een kleine kapel uit de 18de eeuw, omgeven door vijf gesnoeide lindebomen. De kapel is rechthoekige van plattegrond met een driezijdige apsis en een gebitumineerd zadeldak (nok loodrecht op de straat).[26] De kapel werd vooral bezocht door reumalijders.[27] CAI-locatie 161061 herinnert aan de verdwenen Kuringerschans. De 'Schans' werd al in 1669 vermeld. De 'Schans' was een uitwijkplaats voor de bevolking wanneer ze have en goed in veiligheid brachten voor ronddolende en plunderende legertroepen. De Schansstraat herinnert hier nog aan.[28]

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gedeeltelijk gebouwen stonden vanaf 1970. De gebouwen werden in het begin van de 21ste eeuw opnieuw afgebroken.

Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd als OB (bebouwde zone) en Scm(b). De kartering OB wordt verklaard door de sloop van een bedrijf in het verleden. Bodemtype Scm(b) is een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Dit zijn plaggenbodems. Omwille van de aanwezige podzolbodems in de buurt is het mogelijk dat de dikke A horizont een podzolprofiel afdekt.

Topografisch gezien ligt het onderzoeksgebied in een gradientzone van een natte vallei naar een droog plateau. Ecologisch gezien vormt dit voor een grote variatie aan planten en dieren. Ten Noorden is historisch gezien onmiddellijk stromend water in de nabijheid door de aanwezigheid van de Bostbeek. Deze gegevens tonen aan dat er dergelijke ligging ideaal is voor steentijdsites. Er is dan ook potentieel voor het aantreffen van steentijdsites.

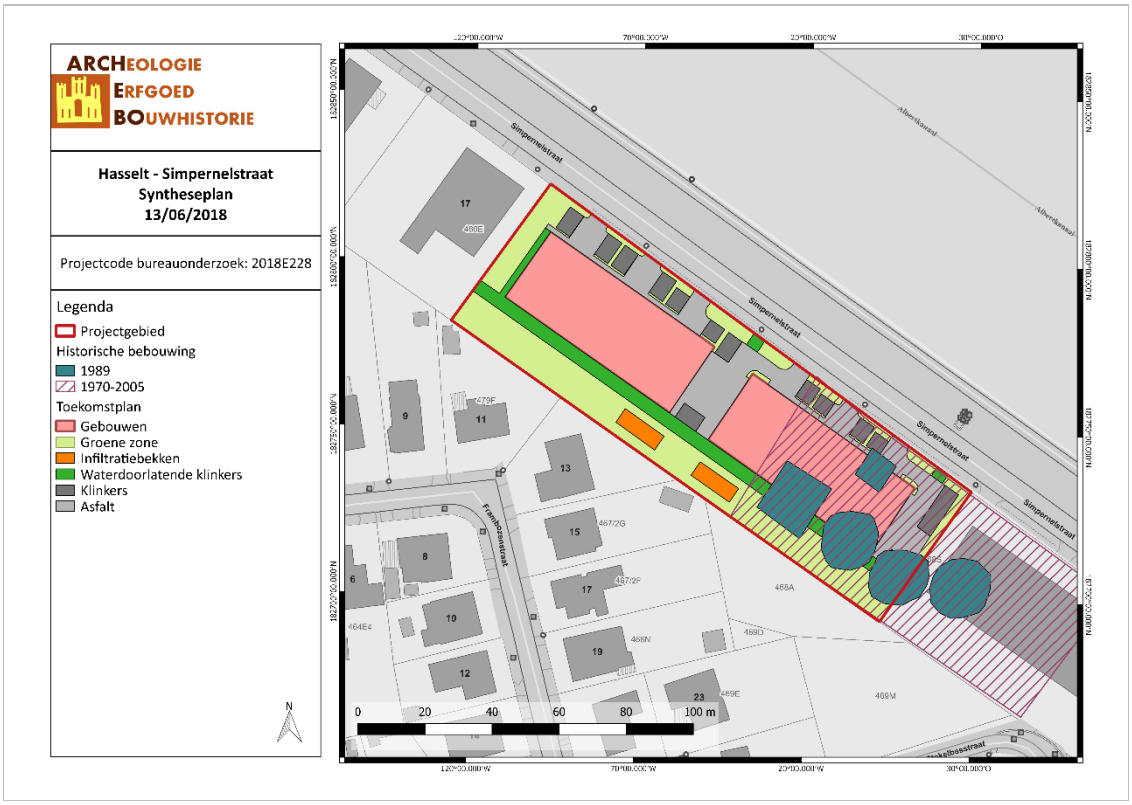
4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het plangebied zal door 'Kolmont Biz' de huidige bomen gekapt worden voor de constructie van twee KMO-units met verharding en groene zone. De opdrachtgever plant geen kelder.

[26] Agentschap Onroerend Erfgoed, "Sint-Leonarduskapel", Inventaris Onroerend Erfgoed, geraadpleegd 15 juni 2018, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22255.
[27] "Sint-Leonarduskapel (Overdemerstraat)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/sint-leonarduskapel-overdemerstraat.
[28] "Schansstraat (Kuringen)", hasel, geraadpleegd 15 juni 2018, http://hasel.be/schansstraat.

In het projectgebied zijn enkele archeologische waarden gekend. Het omvat vooral vondsten uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, gelinkt aan de bloeiperiode van Kuringen.

Van 1970 is de bodem van het oostelijk gedeelte van het terrein verstoord geweest door de bouw van een bedrijf. Het is moeilijk om in te schatten in hoeverre het bodemarchief verstoord geweest is en of het terrein gesaneerd is na de afbraak in het begin van de 21ste eeuw.

HASI/18/06/13/25 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken en de voormalige bebouwing (ARCHEBO bvba, 2018).

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Bink, Martijn, en Koen Hebinck. "Vooronderzoek Hasselt Kuringen". VU hbs archeologie, 14 juli 2017. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4185.

Gysseling, Maurits. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*. Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1960.

Konijnenburg, Rik van de. "Vooronderzoek Hasselt Hasselt (Kuringen) Hommelheide". HAAST, 7 augustus 2016. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/277.

Konijnenburg, Rik van de. "Vooronderzoek Hasselt Hoogheide". HAAST, 12 juli 2017. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4132.

Valentijn, Patrick, en Jeroen Van Rooij. "Vooronderzoek Hasselt Overdemerstraat-Nieuwstraat-Groenstraat, Kuringen (Stad Hasselt)". Vlaams Erfgoedcentrum bvba, 23 augustus 2017. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4513.

Van de Staey, Inge. "Vooronderzoek Hasselt Hasselt, Zwarte-Brugstraat". ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 10 maart 2017. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2484.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Wesemael, Elke, en Hanne De Langhe. "Vooronderzoek Hasselt Hasselt, Krikelshoutstraat". ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 25 juli 2017. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4253.

Wesemael, Elke, en Inge Van de Staey. "Vooronderzoek Hasselt Hasselt Concentra 3 Ontsluitingsweg". ARON bvba Archeologisch Projectbureau, 12 augustus 2016. https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/310.

Online bronnen

"Aftakkingskanaal naar Hasselt". *Wikipedia*. Geraadpleegd 15 juni 2018. https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Aftakkingskanaal_naar_Hasselt&oldid=47218978.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Kuringen". Inventaris Onroerend Erfgoed. Geraadpleegd 14 juni 2018. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120928.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Sint-Leonarduskapel". Inventaris Onroerend Erfgoed. Geraadpleegd 15 juni 2018. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22255.

"Overdemer". *Wikipedia*. Geraadpleegd 14 juni 2018. https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Overdemer&oldid=50194504.

"Petroleum en benzine in Kuringen en Schimpen". hasel. Geraadpleegd 15 juni 2018. http://hasel.be/petroleum-en-benzine-kuringen-en-schimpen.

“Petroleum en benzine in Kuringen en Schimpen - uit: Kuringen Sint-Jansheide Schimpen Tuilt Stokrooie / Warm aanbevolen (2004)”. hasel. Geraadpleegd 15 juni 2018. http://hasel.be/petroleum-en-benzine-kuringen-en-schimpen-uit-kuringen-sint-jansheide-schimpen-tuilt-stokrooie-warm.

“Schansstraat (Kuringen)”. hasel. Geraadpleegd 15 juni 2018. http://hasel.be/schansstraat.

“Simpernelstraat”. hasel. Geraadpleegd 15 juni 2018. http://hasel.be/simpernelstraat.

“Sint-Leonarduskapel (Overdemerstraat)”. hasel. Geraadpleegd 15 juni 2018. http://hasel.be/sint-leonarduskapel-overdemerstraat.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen....4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018) .6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)....6
Figuur 4: Situatie van het terrein in 2013, vanuit noordwestelijke hoek (Instant Street View, 2018) 8
Figuur 5: Situatie van het terrein in 2013, vanuit zuidoostelijke hoek (Orthofoto (Instant Street View, 2018)....8
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)....9
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2018) 10
Figuur 8: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).....11
Figuur 9: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel: detail (Geopunt, 2018). 12
Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018). 13
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018). 13
Figuur 12: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018). 13
Figuur 13: Hasselt aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018) 14
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018). 15
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).....15
Figuur 16: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018)....16
Figuur 17: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018). 18
Figuur 18: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de steentijdlocaties uit de CAI (CAI, 2018). ..19
Figuur 19: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018) 20
Figuur 20: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018). 22
Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).....22
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).....23
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018). 24
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018).....25
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2018) 25
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2018).....26
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018).....26
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018).....27
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2018).....27
Figuur 30: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken en de voormalige bebouwing (ARCHEBO bvba, 2018).....32

7 PLANNENLIJST

HASI/18/06/13/1 - Digitale aanmaak 6
HASI/18/06/13/2 - Digitale aanmaak 6
HASI/18/06/13/3 - Digitale aanmaak 9
HASI/18/06/13/4 - Digitale aanmaak 10
HASI/18/06/13/5 - Digitale aanmaak 11
HASI/18/06/13/6 - Digitale aanmaak 12
HASI/18/06/13/7 - Digitale aanmaak 13
HASI/18/06/13/8 - Digitale aanmaak 14
HASI/18/06/13/9 - Digitale aanmaak 15
HASI/18/06/13/10 - Digitale aanmaak 15
HASI/18/06/13/11 - Digitale aanmaak 16
HASI/18/06/13/12 - Digitale aanmaak 18
HASI/18/06/13/13 - Digitale aanmaak 19
HASI/18/06/13/14 - Digitale aanmaak 20
HASI/18/06/13/15 - Digitale aanmaak 22
HASI/18/06/13/16 - Digitale aanmaak 22
HASI/18/06/13/17 - Digitale aanmaak 23
HASI/18/06/13/18 - Digitale aanmaak 24
HASI/18/06/13/19 - Digitale aanmaak 25
HASI/18/06/13/20 - Digitale aanmaak 25
HASI/18/06/13/21 - Digitale aanmaak 26
HASI/18/06/13/22 - Digitale aanmaak 26
HASI/18/06/13/23 - Digitale aanmaak 27
HASI/18/06/13/24 - Digitale aanmaak 27
HASI/18/06/13/25 - Digitale aanmaak 32